

ANUL XX
47
(812)
Sâmbătă
19 noiembrie
1977
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

CONSILIUL DE STAT AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

DECRET

PRIVIND COMPLETAREA LEGII NR. 33/1977
PENTRU APROBAREA IMNULUI DE STAT AL
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Pentru ca Imnul de Stat al Republicii Socialiste România să oglindească și Ideea apărării patriei, precum și politica externă de pace și prietenie a poporului român,
Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România d e c r e t e a z ă :
Art. 1 — Textul Imnului de Stat al Republicii Socialiste România, aprobat prin Legea nr. 33/1977, se completează cu următoarea strofă, care se introduce înaintea strofei finale :

„Pentru-a patriei onoare,
Vrăjmașii-n luptă-i zdrobim.
Cu alte neamuri sub soare,
Demn, în pace, să trăim.”

Art. 2 — Pentru mai bună armonizare a textului cu muzica, versul al treilea din prima strofă a Imnului de Stat va avea următoarea formulare :

„Ce-i viteaz, cu vechi renume”,
„Ce-i viteaz, cu vechi renume”.

Art. 3 — Legea nr. 33/1977 pentru aprobarea Imnului de Stat al Republicii Socialiste România, cu modificările aduse prin prezentul decret, se va republica.

NICOLAE CEAUȘESCU
PREȘEDINTELE
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

IMNUL DE STAT AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Muzica de Ciprian Porumbescu
Text adaptat

Trei culori cunosc pe lume,
Amintind de-un brav popor,
Ce-i viteaz, cu vechi renume,
In luptă triumfător.

Sintem un popor în lume
Strins unit și muncitor,
Liber, cu un nou renume
Și un țel cutezător.

Multe secole luptară
Străbunii noștri eroi,
Să trăim stăpini în țară,
Ziditori ai lumii noi.

Azi partidul ne unește
Și pe plaiul românesc
Socialismul se cădește
Prin elan muncitoresc.

Roșu, galben și albastru
Este-al nostru tricolor,
Se înalță ca un astru
Gloriosul meu popor.

Pentru-a patriei onoare,
Vrăjmașii-n luptă-i zdrobim.
Cu alte neamuri sub soare,
Demn, în pace, să trăim.

Iar tu, Românie mindră,
Tot mereu să dăinuiești
Și în comunista eră
Ca o stea să străluești.

HOTĂRÎREA Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la aniversarea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent

În anul 1980 se împlinesc 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent, condus de Burebista — moment de cea mai mare însemnătate în istoria poporului român. Constituirea statului centralizat de sub conducerea lui Burebista, în jurul anului 70 î.e.n., a fost rezultatul dezvoltării vieții materiale și spirituale pe teritoriile locuite de geto-daci, care făceau parte din numeroasa populație a tracilor, cu adevărat rădăcini în întreg spațiul carpato-dunărean-pontic. Statul dac a cunoscut o puternică înflorire economică și socială în secolul I î.e.n., sub conducerea lui Decebal (84-106 î.e.n.).

Ca urmare a politicii de expansiune duse de împărații de la Roma, între statul dac și imperiul roman au apărut conflicte, au izbucnit războaie. După cucerirea Daciei de către romani — care ca orice cucerire a avut și urmări tragice pentru poporul dac — pe baza înțelegerii strinse a celor două civilizații ce cu conviețuie vreme îndelungată, viața economică, socială și culturală din aceste ținuturi a cunoscut un nou și puternic progres. Moștenitor al marilor virtuți și tradiții ale glorioșilor săi înaintași, poporul român avea să împlinescă, într-o existență de aproape două milenii, un eroic, zburcînat și măreț destin istoric, dezvoltîndu-se continuu și afirmîndu-se cu putere în rîndul popoarelor și națiunilor lumii. Timp de secole, poporul român a trebuit să ducă o luptă îndrăzită și neîncetată pentru a-și păstra ființa, graiul și glia strămoșească. Muncind și creînd, pînă în prezent, înaintea și cu progresul și civilizația, poporul român a rezi-

stat valului popoarelor migratoare, iar mai tîrziu catreptorilor și agresorilor de tot felul, dominației străine. Lupta neîncetată pentru dezvoltare de sine stătătoare, pentru afirmarea ființei sale naționale constituie a treia și cea mai caracteristică și înfrîntătoare a istoriei și a poporului român. Această luptă s-a îmbrătat strins cu bătăliile de cîmp purtate de masele populare pentru dreptate socială și națională, împotriva exploatarea și asuprirea feudală și capitalistă. Marile mișcări sociale ce jalonează ca un fir roșu întreaga istorie a patriei au constituit o expresie a cerințelor obiective ale evoluției societății românești, a necesității realizării unor schimbări care să deschidă drum liber dezvoltării forțelor de producție, progresului general economic-social al țării, să asigure condiții de viață mai bune pentru masele largi populare. În aceste bătălii, alături de români s-au aflat maghiari, secui, germani, sîrbi și alte populații, așezate în decursul ultimului mileniu pe teritoriul țării noastre. În muncă și luptă comună s-au lămurit legăturile de frăție și solidaritate dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Animat de conștiința originii comune și a unității de neam, poporul român a purtat de-a lungul veacurilor lupte grele, pline de sacrificii, pentru unitate națională și neînfrîntare, pentru a fi liber și stăpîn în propria țară. Unirea Moldovei și Munteniei, cucerirea independenței de stat a României și făurirea în 1918 a statului națio-

Continuare în pag. a 8-a

Miine, țara votează

Sub egida Frontului Unității Socialiste, se vor desfășura, alături de deputații generali de deputați pentru Consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipale București, orășenești și comunale. Miine, oamenii muncii se vor prezenta la urne pentru a desemna dintr-un mandat de deputat, de partidar de cuvînt și dirigiuitori ai treburilor obștești, unor oameni animati de patriotism, devotați intereselor poporului, militanți energici pentru înfăptuirea politicii partidului. Unor oameni de muncă și viață atestă o conduită profesională, social-politică și morală ireproșabilă. Expresie a profundului democratism ce caracterizează viața societății noastre, alegerile de la 20 noiembrie se vor constitui într-un eveniment cu ample semnificații pentru întreaga viață politică a poporului român, vor pune încă o dată în lumină solidaritatea de idealuri a națiunii noastre socialiste. Încrederea reînarmată în partid, în conducerea sa, în frunte cu secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

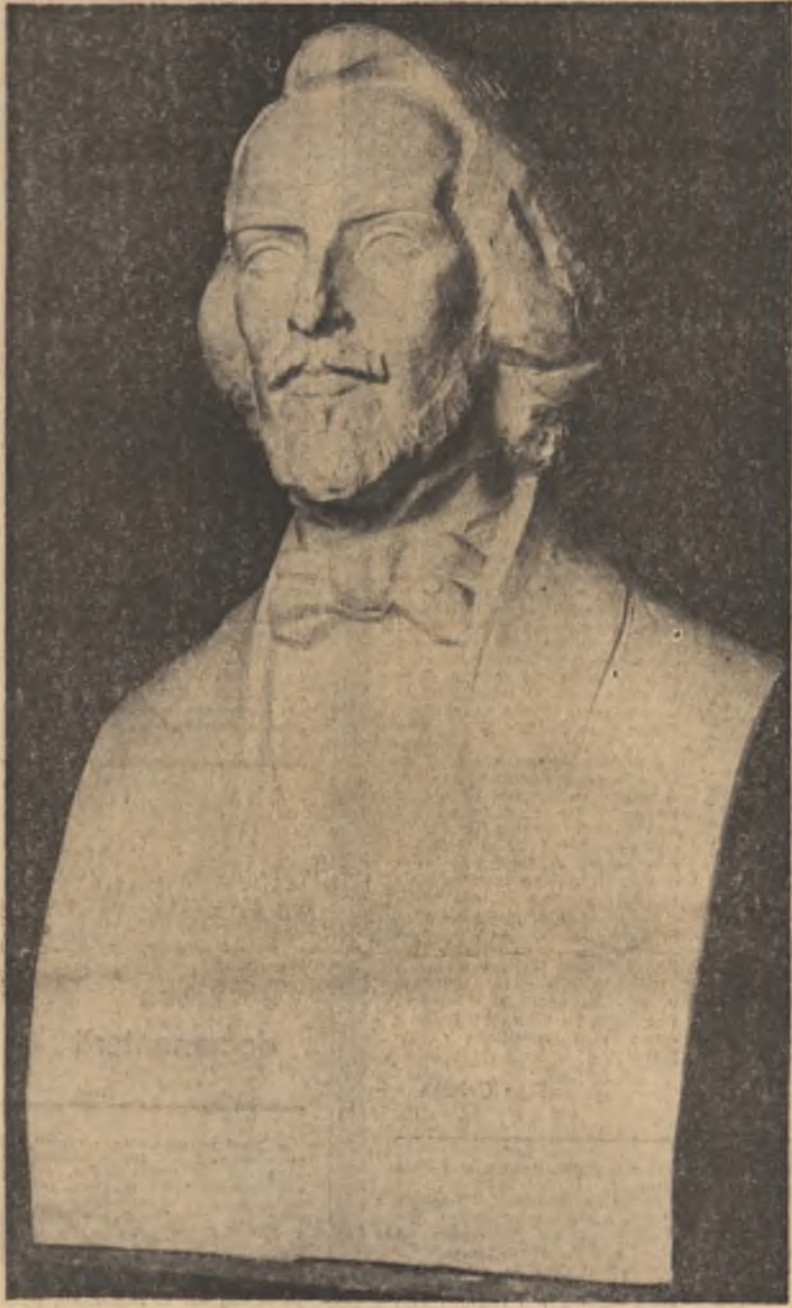
Miine, țara votează! Votul țării însemnând: aprobarea deplină a consecvenței cu care s-a înfăptuit și se înfăptuiește industrializarea socialismului, temelia dezvoltării întregii economii naționale; aprobarea deplină a amplitudinii programului de investiții, a programului spiritului mai accentuate a retribuțiilor și alor venituri ale populației; aprobarea deplină a eforturilor permanente de dezvoltare pe baze științifice a agriculturii noastre socialiste; aprobarea deplină a amplitudinii măsurilor de perfecționare a organizației și conducerii vieții economico-sociale, de adîncire a democrației socialiste; aprobarea deplină a proiectelor și rodniciei activității internaționale, pe care partidul și statul nostru o desfășoară cu consecvență, în spiritul idealurilor majore ale poporului român și ale umanității.

Luceafărul

țării. În spiritul colaborării constructive între popoare, al apărării cauzei păcii și socializismului. Miine, țara votează! Autoritatea votului își află izvorul în mărețele realizări dobîndite în toate domeniile activității economice și social-politice, în fermitatea cu care omul, afirmarea sa multilaterală, dreptul său la o viață demnă, la bunurile civilizației s-au aflat permanent în centrul preocupărilor de desăvîșire multilaterală a societății. Autoritatea votului își află, de asemenea, izvorul în înaltele obiective de muncă și creație ale acestor ani, strălucit înfrîntate în istoricele orientări ale Congresului al XI-lea al partidului, în obiectivele mobilizatoare ale actualului plan cincinal, ai cărui primi doi ani au pus în evidență exemplara energie, puterica voință de muncă ale întregului popor.

Miine, țara votează! Oamenii muncii de la oraș și sat, de cele mai diverse profesii, de toate vîrstele, fără deosebire de naționalitate vor pași în fața urnelor cu sentimentul tonic al împlinirii socialiste, cu certitudinea că zina de miine, continuînd-o lăsată pe cea de azi, se va arăta mai generoasă, mai luminoasă. Aflat în fața a două importante evenimente: Conferința națională a partidului — ce își va desfășura lucrările la începutul ultimei luni a acestui an — și cea de a 30-a aniversare a Republicii — care va încunună un an bogat în evenimente și manifestări de istorice semnificații — poporul român își va exprima prin votul de la 20 noiembrie, opțiunile sale politice fundamentale. Încrederea sa în partid, în politica partidului, unitatea de idealuri și convingeri, devotamentul profund față de partid, față de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Miine, țara votează! În numele prezentului socialist, în numele viitorului luminos, comunist.

BĂLCESCU
Sculptură de Vasile Năstăsescu
În pagina a 6-a
1852-1977
NICOLAE BĂLCESCU

Articole de Dan Arsenie și Constantin Brezu

ECOURI: PROTOCOLISM ȘI SINCRONISM De la universalismul lui Heliade...

După cum s-a mai arătat, tendința contemporană spre universalitate a literaturii române este departe de a fi izolată față de celelalte domenii ale creației în ultimele două decenii, numeroase invenții și descoperiri aparținînd științei și tehnicii naționale, istoriei sau unor discipline filozofice au înregistrat același perpetuu avînt. De adăuga, în sfîrșit, capacitatea de producere a bunurilor materiale care au depășit — și ele — de mult, granițele țării.

Dacă o astfel de tendință a luat astăzi proporții impresionante, ea n-a lipsit totuși, deși în modalități și grade moderate, și mai ales mai izolate, trecutului. Procesul era de altfel, firesc, orientarea spre universalitate a oricărei culturi fiind iminentă și organică. S-au produs însă, în Istoria literaturii noastre, diferențieri vădite ale căilor pe care am urcat, în diferite epoci, spre această universalitate. Vom cita, cu titlu ilu-

INSTANTANEE Numele lui Caragiale

În acest număr: ● MIHAI BRĂNEȘTE în 70 de ani ● Semeșca ● Valentin F. Mihăescu și ● Veicu Bugaru ● POEME INEDITE DE MIHAI BENILIC ● Cronica literară ● Dan Cristea despre „Fascinația” de Laurentiu Fulga ● Eugen Stîmboi ● Doi poezii: Teohar Mihădăș ● Domini Stăncu ● Cartea de debut: Nicolae Ciobanu despre „Puterea sunetului” de Nicolae Dan Frintelă ● Viața cărților ● Despre volume semnate de ● Constantin Năstăsescu ● Romulus Cojocaru ● Elena Zareanu scriu ● Dolina Uricaru ● Maria Roznovanu ● Victor Frunză ● Poeme de ● Nicolae Berzanger ● Ion Doicu Bălan ● George Chiriță ● Andrei Ciurunga ● Dolina Sterescu ● Tineri prezatori: ● Adrian Coștache ● Marina Devesel ● Stroe Nedelcu ● Atelier literar de Geo Dumărescu ● Dialog cu cititorii

Continuare în pag. a 5-a

G. Călinescu și contemporanii săi

Publicînd scrisorile pe care G. Călinescu i le-a adresat din vara anului 1935 pînă în mai 1951 în număr de 71. Al. Rosetti sustine în prefață că ele sînt oglinda unei personalități complexe și că exprimă uneori pe aceeași pagină, „sentimente violente și, alături, mesaje prietenești”, deoarece omul era capabil de umori diferite față de venement și calm. „Judecările de valoare cuprinse în corespondența asupra operei scriitorului contemporan atîrnă, adeseori, de dispoziția momentului, astfel încît o aspră negare și inocuită mai tîrziu cu o apreciere favorabilă”, adăugă editorul. Său invers. De pildă în cazul lui Perpessicius: La 1 mai 1932 scrisese despre acesta în Adevărul literar și artistic că e „un spirit fin și cultivat”. Înt-o scrisoare de la 1 decembrie 1938, după apariția celui de-al treilea volum din Mențiuni critice, autorul devine o „persoană deosebit de favorabilă”, cel mai tipic reprezentant al criticii flamboazante și un graeculesc desăvîșit, care se ocupă de toate străvănile literaturii... Într-un stil un-suros, tăvănit la piciorul cititorului, cu solemnități de petiție... cel mai tipic reprezentant al criticii flamboazante și un graeculesc desăvîșit, care se ocupă de toate străvănile literaturii... Într-un stil un-suros, tăvănit la piciorul cititorului, cu solemnități de petiție...

poet de cît critic în Istoria literaturii române n-a făcut cor cu de-tractorilor din 1941 ai acestui căgii. A scris numai despre compendii din 1945 două fațetate rezonabile în Universul literar, cu toate că de data aceasta era tratat exclusiv ca poet: „Brăilean, deci apropiat de Bărăgan, poetul are, împreună cu toți muntenii, simțul eternității viguroase a timpurilor, indiferenței la gunoii uman”. Despre Viața lui I. L. Caragiale (1940) de Șerban Cioculescu, G. Călinescu scria lui Al. Rosetti la 2 octombrie 1940 că „în afară de documentație... are unele părți grațioase” și „e interesant”. Recenzia cărții a apărut în întregime în Istoria literaturii române, din 1941. „L-am lăudat, scrie Călinescu lui Al. Rosetti la 25 septembrie 1941, l-am găsit talent, ceea ce n-au făcut alții, observațiile critice sînt simple linii ale personalității, fără nimic jignitor”. (Citat pe scurt din compendiu). „In paginile biografice despre Caragiale, Al. Piru

Continuare în pag. a 6-a

RESPIRĂRI Descrierea lui A

Il opun pe A lui I.
Nori peste semne.
Explozia inimii în desimea ei
rahdă să se spargă trupul.
Gînd cu gânditoare
în zeama acințitoare a ereleului.
Credeam că totul vorbește.
A, m-a despărțit de auz.
Templu al cuvîntului, A,
rugarea trupurilor noastre
tunegînde, —
vulturul și l-am uels
schimbîndu-te în lucru.
Gîndire devenită strigăt
înzdrăvenind un mormînt.
A, te-am făcut trup
ca să rămîni din trupul meu

după spulberare
A.
Il opun pe A, mie.
Sufletului meu îl opun pe A.
Luptă care naște înțeles.
Cort al amintirii mele.
Trece timpul peste A.
Viața-mi curge pe sub A.
Soarele se închină la A.
la steaua cuvîntului, — A
Tu care nu ești, —
A.
eine o să te gîndească, cine.
Gîndește-mă tu A, pe mine.
Gîndește-mă tu.
Inmormîntîndu-mă, —
trup îmi rămîi, al gîndirii.
Nichita Stănescu

Mihai Beniuc

la 70 de ani

„Act de conștiință, poezia majoră va influența întotdeauna conștiința oamenilor“

— Acum, la pragul împlinirii frumoasei vârste a înțeleptilor, ce amintiri păstrează Mihai Beniuc despre anii de fecunditate ai „flăcăului“ care „venise de pe Crișuri“ pentru a debuta memorabil, în 1938, cu volumul de poezii intitulat „Cinteele de pierzanie“?

— Debutul în volum e numai în 1938, după 10 ani de la publicarea primelor versuri în „Buletetele de popagă“ ale lui Tudor Arghezi. Primul volum definește deja o atitudine și chiar radicală schimbări în felul de exprimare în versuri. Cu această primă carte m-am desprins de orice influență secundară și aș îndrăzni să cred că mi-am deschis un drum în literatură pe care nu l-am mai părăsit niciodată. Acest lucru se petrece după contactul cu Germania, unde avusesem, ca simpatizant, înaintea acestui moment. A fost o limpezire de natură poezio-ideologică, într-o țară în care comunismul și fascismul constituiau două realități în totală adversitate. Un eveniment cu adinca rezonanță în conștiință a fost, în această perioadă, procesul lui Dimitrov de la Leipzig, prin admirabila și dramatica pledoarie împotriva fascismului în general și a lui Goring în special. La întoarcerea în țară, apele se despărțiră iar opțiunea mea a fost definitivă. În 1938 participam la muncirea muncitorească în calitate de membru de partid. În formarea gândirii poetice și a atitudinii mele (un scriitor nu se definește doar printr-o tehnică ci mai ales printr-o atitudine), un portanță au fost legăturile spirituale cu literaturile care m-au influențat. Cea sovietică, cu Malakovski, cea maghiară prin Atty Endre și Jozsef Attila, și bineînțeles, cu poezia românească, legată de ideile revoluționare ale dim-pului: Goga, din perioada „Luceafărului“ (Măiorescu refuza menționarea numelui său printru colaboratori revistei), și Aros Cotrus din prima fază de creație, de care s-a lepădat în urma contactului cu ideologia „Gindirii“. A venit apoi, în 1938, cu „Cinteele de pierzanie“, ca expresie poetică a unei atitudini conștient asumate.

— Intru „Cuvinte laitate“ la volumul de eseuri „Poezia militanță“ scrie: „Literatură (înseamnă) o istorie și o mare calitate a depășirii cu un pic de cal. A fost așa de când lumea și așa va rămâne“. Caracterul tranșant al afirmației se bazează, desigur, și pe experiența propriei poezii, exemplu excelent pentru sublinierea relației strinse cu istoria. Care este așadar natura raportului dintre istorie și poezie și ce conștientizări are în planul creației artistice?

— Poezia, pentru mine, este un act de conștiință. A nega capacitatea conștiinței de proiecție în viitor, ar fi o nerecunoaștere a unui dintre rosturile fundamentale ale poeziei. Act de conștiință, poezia majoră va influența, la rândul ei, întotdeauna, conștiința oamenilor, oferindu-i întruchiparea unei imagini a lumii, cu valorile profetice, Petofi, prevăzându-i moartea într-una din celebrele rapoade, se vede că este pe cimpul de bătaie dar are viziunea popoarelor luptând sub lozincă „Libertatea lumii“. Se recunoaște aici o caracteristică a întregului său. Și a spiritului vizionar al lui Bălculescu. Poezia nu respectă cu strictețe evenimentul istoric ci doar îl potențează, îl proiectează simbolic. Hugo cunoștea acest drept al poeziei de a nu se con-

forma cu exactitate detaliul istoric și spațial. Vorbind despre Tepeș în „Legenda secolilor“, îl numește „bovard“. La obiectivitatea istoric el răspunde: „Bovard se dă bovard și rezolvă“. „Chivăra roșie“ din poezia mea nu este un personaj sigur istoric. Faptul acesta atrage atenția poeziei. „Chivăra roșie“ devine simbolul spiritului revoluționar care nu poate fi reprimat. Dar, pentru a da exemple clare, în „Luceafărul“ poezia bomboană „Dumnezeu“ din „Devina Comedie“ are „Essays“ nu respectă adevărul istoric. Virgiliu explică originea romanilor prin Afrodita care ar fi fost mama lui Eneas. Putin adevăr istoric aici, dar ce frumos adevăr poetic al nașterii unui popor din iubire! În istorie popo opera, cu condiția ca ideile să devină intruchipări. Scripșul atare al temei nu dă nici un rezultat. Vitalitatea spirituală este dată de valoarea intru-chipării artistice. Eminescu nu este poet mare în „Scrisorile a III-a“ pentru că evocă un episod istoric ci pentru că pornind de aici, construiește imagines deficiente pentru atitudinea spirituală a unui popor. Cunoașterea spațiului românesc, a timpului istoric și mai cu seamă a limbii, reprezintă scutul durabil pe care se înalță statura marii poezii.

— Cu puțin timp în urmă, pagina revistei „Luceafărul“ a găzduit o discuție dezbateri în jurul semnificațiilor termenului „proletariat“ lașat de profesorul Edgar Papu în cartea „Din clasii noi“. Autorul susține ideea unui proletariet românesc, care promovează prin opere literare la rate valorice dintre cele mai ridicare, experiențe și modalități românești, mai literare, și fi modelul strănuc care literatură română ar trebui să se

lucra Caragiale. La Weimar există toate variantele lui „Faust“ de dinaintea lui Goethe. Dar „Faust“ al lui Goethe este unic, este „non plus ultra“. Proletarietul trebuie să descopere acest „non plus ultra“, acolo unde există și să-l afirmă cu glas tare.

— Opera dumneavoastră exprimă cu claritate o artă poetică deplin angajată ideologic, formulând cu mândrie crezul de poet comunist. Care ar fi trăsăturile esențiale din portretul unui poet comunist?

— Nu trebuie spuse prea multe cuvinte. Din actuala viață socială, umanismul socialist și dreptatea socială, nu limitată ci extinsă în întreaga lume. Cel care imi citește poeziile vor observa cât de devine cuvântul „dreptate“. Nu se putea altfel. Pentru mine libertatea se subordonează dreptății, care o dirijează, o impune.

— Rogăți dumneavoastră experiență artistică și de viață, precum și generozitatea staturilor date confrăților, imi sugerează următoarea întrebare: Care sînt drumurile afirmării unui tânăr poet?

— Sunt la vîrstă la care ar trebui să știu răspunsul. E greu însă să înveți pe alții. Mai ușor e să recunoști la altul ceea ce tu știi. Greutate vine din faptul că în tinerețe nu prea primești sfaturi, fiind convins că poți tu singur. Alții nu te refuză, dar nici nu te receptează. De ei trebuie să te lezezi. Singura recomandare pe care mi-ai permite să-o fac, este îndemnul la răbdare. Dacă odată te-a tulburat ceva și n-ai izbunit să duci versul pînă la capăt, lasă sentimentele să se așeze în adîncul ființei tale. Se va întâmpla mai devreme sau mai tîrziu, ceea ce Sironiba spunea despre creanga aruncată în trunchi de la Salzburg, devenită cristall par Pacienta de a aștepta cristalizarea ramurii! Poate că este nevoie de cei nouă ani de care vorbea Horațiu. Poate ajung doar opt. În știință așa descoperiri lucruri pe care le greșeam cu 20 de ani în urmă. Adevărul este că la fiecare poet care-și merită numele pot detecta încă de început un suget personal, indicind posibilitatea de a merge pe o potecă neumblată. Este momentul când un stăi sincer te poate ajuta, ci nu te răstăcești să-ți găsești drumul cel mare.

— Ce proiecte literare aflate pe masa de lucru a poetului, dramaturgului, eseistului, artistului septuagenar, sînt mai aproape de „Inima bătrînului Vezuv“?

— La Editura „Eminescu“ am predat deja un nou volum de eseuri. Pentru această editură scriu o carte de evocări literare despre scriitorii români și străini, prezentînd relațiile mele directe cu ei. Pregătesc volumul II din „Scrieri“ — care va cuprinde proza — și o carte despre evoluția fenomenului literar românesc din 1940 pînă la azi. Și în sfîrșit, ceea ce mă doare și mă obsedează, drama lui Horea, cărreia îi va premerge o carte din prezenta răscolit, cu titlul: „Ajun de răscol“, gata, minus un capitol de închere.

— În domeniul științei lucrăți la „Tratatul de sinteză a psihologiei“ și la o altă lucrare de psihologie animală.

— Stimulez înseamnă permiteți-mi ca în numele redacției revistei „Luceafărul“ să vă urez viață lungă, sănătate și răgazul necesar împlinirii tuturor proiectelor.

Valentin F. Mihaescu

Forța poeziei

Încă din cartea sa de debut (Cinteele de pierzanie, 1938), Mihai Beniuc aduce în peisajul poeziei românești o voce distinctă. O subtilă observație al lui Octav Suliu referitoare la acest volum scrie: „Faptul că Beniuc este „mai mult poet decît artist“, invocînd patosul spontan cu care poetul înainta spre conștiința și idealul comun, tinzînd să treacă peste amănuntele artistice, păgînd vehement spre un viitor prezis și dorit cu ardore. Mai mult decît prin artă, Beniuc convînge prin existența poetică pe care o proclamă. Poetul este pătruns de durerea neamului său. Interesantă este și expresia indoielii (mărturie a sincerității), care însoțește contopirea cu sentimentele și aspirațiile celor mulți. Pornit să cînte în ideal unanim de droptate socială, Beniuc se întreabă, la un moment dat, dacă nu cumva vocația sa era totuși aceea a poetului tradițional, obsedat de propriile trăiri. Este semnificativ din acest punct de vedere poezia intitulată Cu tranșele răzîmănată-n cer: „Cred cîteodată că mă-nel, / Că toate nu-s decît un vis // Dar să mă-nțorcu nu mai e chip, / Vin dintr-o țară mult, / Sînteu, flămînd, bolnav, desculț / Prin așteptarea de nisip“. Este sugerată astfel sursa extraindividuală a poeziei.

Alături de dimensiunea polemică a revoltelor, poezia din prima perioadă de creație a lui Beniuc cunoaște și accente elegiace, a căror înțelegere cu vibrații patriotice este frecventă, ca, de pildă, în Despărțire de garafă roșie, patetică expresie a despărțirii de patrie: „Sărut cu buze arte huma / Din care tu sorbi-ai singe, / În prilegie plec de-acuma — / Garofă roșie nu plînge. // Mi-oi aduna-n desagi amarul, / Toiag din gardul vechi mi-oi frînge, / Și-n urmă voi lăsa hotarul — / Garofă roșie, nu plînge! / Străbînul va veni-n grădina / Și toate florile le-o strînge / Buchet, pe masa lui străbîn — / Garofă roșie, nu plînge!“ Este una dintre poeziile cele mai reprezentative ale lui Beniuc.

unificatoare. Metafora „mărului de lingă drum“ este un nucleu, ale cărui radiații se sînt și în poezii aflate în aparentă pe orbite foarte îndepărtate. Este o metaforă a conștiinței: „Sînt măr de lingă drum și fără gard. / La mine-n ramuri poame roșii ard. / Dumele, să ții fără sfîșial, / Că n-ai să dai la nimeni scoatele. / Iar dacă vrei s-aduci cuiva multam, / Adu-l țării ce sînt mine-o am“. Forța lirică se nutrește din sentimentul poetului că trecerea spre o ipostază ce depășește individualitatea este nu numai o soluție rezonabilă și demnă de vremurile noi, ci și o rezolvare existențială, ale cărui rădăcini se află în adîncurile insondabile ale personalității.

Numeroase poezii exprimă, astfel, o autentică pendulare între ipostaza individuală și aceea care exprimă sufletul unanim. Un aer elegiac plutește pe deasupra ansamblului creației lui Beniuc. El nu devine însă numai din motivele tradiționale (iubirea pierdută, tinerețea ce trece, timpul care se prăbușește în mod inexorabil), ci și din sentimentul contradictoriu al dizolvării personalității poetului în marea colectivității. Că acest sentiment este într-adevăr contradictoriu și deci autentic, îl redueștii la o serie de formule, o dovedesc înșelși poeziile în care Beniuc exprimă una dintre obsesiile sale lirice: posibilitatea argiloasă a poeziei de a „întrînge“ și de a asimila lumea obiectivă a faptelor reale, aflate dincolo de cuvîntul poetic. Afirmările „egocentriste“ se cuvîne a fi cîte ca semne ale imposibilității de a rămîne un suflet-unicat, ca mărturie prin „exagerare“. Multe poeme de celebrare sînt totuși veritabile simfonii înfrînte. Eliberat de senzația vertiginosă a apartenenței simultane la două registre de sensibilitate, ușurat căru, poetul cîntă cu simplitate un prezent al împlinirii: „Străbună vatră! focul tău cel viu / Il port în suflet oriunde m-aș duce, / Și sînt imi e cu steagul purpuriu / Ce-n drumul nostru tot mai sus străluce“ (Steaua noastră).

Chiar și în ultimele sale volume, Beniuc păstrează însă ceva din tribulațiile specifice ale poeziei sale. În Cîntecul ce ție se cuvîne (din volumul Turn de veghe, 1972) poetul se mai îndoieste de posibilitățile sale de a fi o voce din care se-au estompat, pînă la dispariție, accentele individuale. Poemul închinat țării exprimă o formă unui dubiu în legătură cu posibilitățile poeziei: „Cîntecul ce ție se cuvîne / Oare să-l rostescă poate cine? / M-am gîndit și nu știu nici eu bine“.

Un alt aspect de ansamblu este dat de relația subiectiv-obiectiv, la care ne-am referit în mod parțial mai sus. În conștiința poetului realitatea socială tînde să devină o rețea preeminentă asupra celei subiective. Increderea în forța poeziei (tunel dintre straturile adînci ale liricii lui Beniuc) trebuie înțeleasă în raport cu acest adevăr. Vocea poetului din multe poeme scrie la persoana înfrî pară a depune, într-adevăr, mărturie asupra unui „egocentrism liric“. Ansamblul creației poetice, însă, că, deși aparent conținează obsesivă continental înefabil al sinei, poezia „întinde“ mai ales realitatea obiectivă și evenimentele din care aceasta este formată. Tată, de pildă, citeva versuri din poezia intitulată Inima bătrînului Vezuv: „Alții s-ar înălța cu strălucire / Din al vîremii frîmțit vulcan / Ca un fum de sus, u-

șor, subțire / Numai eu m-oi stînga an de an (.) Linște-l, țesere, e și pace / Și e nea pe crețutul pleșuv / Însă n' miezul muntelui mai zace / Inima bătrînului Vezuv!“ „Inima bătrînului Vezuv“, despre care poetul spune că este încă vie, reprezintă tocmai tendința caracteristică a poeziei lui Beniuc de a se integra în realitate, de a-și capta evenimentele, de a deveni ea însăși un eveniment, participînd la modificarea lumii. De aici și imensul număr de versuri scrise de către poet: o aspirație irezistibilă către o neîntreprinsă avans al poeziei spre realitatea obiectivă. Acest efort cantitativ, specific poeziei lui Beniuc, întărește echivalarea infinității

Din copilărie

de aspecte ale realității extralingvistice. Modul concret în care această tentativă are loc este adesea acela al elogiului unei alecături sociale perfecte, ideale. Aspectul acesta poate fi întrezărit și în poeziile ce acuză; aici este, de asemenea, presimțit un viitor corectiv, ce va veni în cele din urmă, pentru a vindeca toate rănile și pentru a îndeplini toate aspirațiile. Pornită de la evenimentele obiective, poezia se întoarce astfel printre ele, în chip de act esențial, ce participă la perfecționarea lumii.

Voicu Bugariu

M. Beniuc

poeme inedite

De veghe

Tu plapule nu dormi? întreabă teiul,
Că mie-mi este somn de stau să pic.
— Eu mai veghez, răspunde galben, plapul,
Dormi liniștit, că nu va fi nimic.

Vulcanii

Stăm pe vulcanii stînți ce dormitează
E poate somnul lor de după-amiază
Ca cade între prelungile ore
Ca să recopie din noi putere.

Din cînd în cînd se zgîlție prin somn
Așa cum fac și oamenii cînd dorm
Și-și face să tresară vr-un coșmar,
De-a nu li izbuicni numa-n zădar.

lar citează-i iarăși se deșteaptă
Să-i pună în țieți temelie dreaptă.

Un trunchi bătrîn

Nu pot s-afirm, dar nici nu pot să neg
Că s-dac, roman, cumen ori paceneg,
Nici că strămoși am în gorgane scite
Ori în movile-n țărîni prăbușite
Sînt cine sint și-atita cîm am fapt,
Nimic prin vicleșug, prin furt ori rap,
Și nu prea mult, să mi se dea nume
Ca să stîrnească vîlvă mare-n lume,
Acesta sînt, un biet Mihai Beniuc,
Un unu singur, ce-ntr-o curte-n nuc
Ce n-a putut, crescînd, să nu aducă
În juru-i umbră și belșug de nucă.
Dar nucii oare cum se stăi să-i numeri
Nici munții care caru-ți pin pe umari?
Pe nucii îi scuturi, munții-i mai numești,
Că-n prăbieșie sîi nu rădăcești?
Ce-nlău, Pietrasu, Surul ori Vlădeasa
Ei nici nu știu numirea lor, frumoasa.
Eu știu că am un nume: Mi s-a dat
Fără să mă-ntrere cînd m-au botezat.
De ce l-oi fi cărat din sat departe?
Aveam un loc acolo după moarte.
Acesta s-trunchi odes izbit de barză,
Menit cînd mă doborău să mă ardă,
Măcar de-ar încălzi pe cei săraci.
Căroră — ai vrut căldură să te faci
Pe vatră țarina și să coacă pine.
Și-merecerea să sibă-n arși și-n mine.
Un trunchi bătrîn de vreme răscuit
Sînd singuratic pe un paner țirțit
Și nouă și fulgerale-l uită —
O buhă dintr-o butură se uită.

Numai cu credința...

Am văzut cu ochii nu o dată
Moartea-n față stîndu-mi îngimțată
Și cu noaptea veșnică-n orbite, —
Un schelet de oase-ngălbenite.

S-a mirat că nu am pic de teamă
Înima să mi-o deschid la vomă
Și că n-am pe-ascuns nimic de dus
Către lumea celor ce-au apus.

M-a trimis crezînd că va s-adun
Pămîntesc pe seamă-mi lucru bun,
Dar în viața eu am dat continuu,
Pinea, visul, singele și vinul.

Și din nou la poarta nemuririi
Am venit cu coarda ruptă-a lirei,
Fără vr-un gram de aur stors de viață
Numai cu credința mea întreagă
Față de o țării vîlvă dragă.

Cîntec de jar

M-am scoclit în drept a spuna
Cite sînt rale, cite-ar fi bune,
Bine-nțeles pe sava cu
Nu e stăpin pe munca lui.

Se pare c-am avut dreptate.
Drept care prin strănătate
Și chior la noi mă-njură mulți
Ce-i drept nu dintre cei desculți.

E drept că-n treburile noastre
Nu ne conducem după aște,
Acolo-s calcule exacte,
Noi mai greșim în fapt și-n acte.

Așa și Doja bunăoară
Fu pus pe tran de țăr și pară,
Cu roata Horea străimut,
Iar Tudor într-un pîr necat.

Cit despre lăncu, tristu-i cînt
Din fluet, răsipit pe vînt,
Și azi nepoții l-oi mai poartă
Cu străluc din poartă-n poartă.

Eu însă l-am schimbat în jar
Și ară-n veacul prelatat,
Să dea căldură și de toale —
Și pare c-am avut dreptate.

Statuie

Ca o statuie de cărbune, gal,
Stătea în abataj adine sub sol
Și-n jurul său creștea troian cărbunii
De tine smulși din pîntecul genunii
De neagră beznă, aprig minar,
În hruba te cu peatră-n loc de cer.

Și am văzut în ochii tăi lumina
Ce ne-nvățește casa și uzina
Și-am întrebat, de nu cumva dobori
Din pieptul tău cărbunii-ncălzitori?
Dar tu zimbeci cu mine pe cazma,
Iar malul de-nțunec se dăima.

Scurtă biografie

N-am fost ideal, n-am fost mit
O-m de rînd eu m-am numit
Și-am rămas un om de rînd
Azi în pragul spre mormînt.
M-ou făcut ce le-a plăcut
Pentru vini ce n-am avut
Și mi-au dat virtos la cap
Ca ispiștăruț țop.
Nu mă-ntrub cine-a dat greș,
Și eu însuși spunu-mi: leși!
Nu-mi doareș nicio prebendă,
Dar cînd e fi dat să pier
Sub acest valahic cer
Toluși voi într-o legendă.

5. 11. 1977

george chirilă

Carte poștală ilustrată

— lui Dan Verona —

Peste dealuri, la Luncași, se zăresc venind țărâni apăsați de drum și ani.

Carele trase de cai spun de-un gînd pe care-l ai să-ți clădești casă în rai.

Dincoace spre Grigoreni, țărâni lungă, cu troieni, și părinți albiți de vreme.

A căzut frunza de laq, cel mai mic e azi moineag și numără stele în prag.

Am pierdut din dobitoace am dat foc la iarmaroc ne-am jăsat din vînt cojocoa.

Visul care n-a fost vis a rămas în broncii scris ca un pui de cerb ucis.

Peste praviți cad golodoni, să la ducă în ghiozdane frații tăi de cruce, Dane...

Fantezie în noiembrie

A legat fluviul cu a sfocă de cinapă și l-a tras mai către casă, zise bătrînul, a trecut a ramură prin grădina de legume, celeilalte i-a dat drumul să zboare dincolo peste drumurile cu săcii, a odus un melc albăstru, mai zice bătrînul, pe care l-a numit pezmic al grădini, și lasă ție toate acestea în grădă pînă la iarnă eu merg cu unetea trăburi importante în orașul de peste bîrce. A săpat un canal în văzduhul de deasupra casei prin care să poată observa mai lesne rotația amestecului, pe acesta l-a lăsat în custodia unui greșor rămas orfan de părinți. Apoi și-a creat a cămășă din lăunze de dofin, pînătoși din pielea de bivoliță, cunoscînd de nu-mă-nimic, pentru ca săvîrgă înșelul să-i acorde sădărnă...

După aceea și-a umblat că mai era ceva de adăugat la lăunzele cu săpăci, că n-a fostis lemnul de rășină și cu care va participa la o expoziție și s-a apucat să desăvîrșească aceste trăburi. În rest, simt că înăbrăresc, mai zice bătrînul.

Poezia

Și poezia-i un țîmăl pe care greu îl mai așingi pe drumul în șorpe prins în schimb.

Și poezia-i a avere lăsată-n țara simțului pînă din umbra vo mai cere cuvinte vămă peșteră stătu.

Și poezia este trudy cum sint oțtea-n univers poezii din vechea usudă pentru lumina unui vers.

Printre științe, printre arte destulul singur și se curvă o, vanități, patimi desarte, dați poezia mai la umă L.

1977, noiembrie

tinere prozatori

adrian costache

paradisul

Cînd Lică se aprise la cliva metri de poartă fabricii, primul lucru pe care-l văzuse fusese, nea Pavel, portarul, și apoi, deasupra, firma lor frumoașă, zicea iar, incluzîndu-se și pe sine în cetății, dar fără să-și dea seama de asta. Se oprise pentru că încă nu știa ce voia ducîndu-se să-l vadă pe el, foștii lui tovarășii de muncă, colegii de profesională, ce voia în afară de...

„Ce mai faci, voi, măi figurile, cum vă merge, him? Vă faceți norma?...” „Ce faci meștere?” „Dacă Mancaș ar fi fost și el de față sau numai prin apropiere...” De altceva Lică nu se simțea în stare, poventea cu peștele nu mai era pentru el, cu peștele care se voiesc liber, în paradis, și care murise, nu se făcea să le-o mai spună, devenise doar un fapt divers, sau un fapt personal, dacă voia el neapărat, dacă ținea cu orice preț. Si atunci?... Atunci în loc de motivele care-l minaseră spre poarta Electrotehnicii, se gîndise la ceea ce se întîmplase cu săptămîni în urmă, la ceea ce însemna vremea — asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

cînd în sus sau se repezea către peretele acvariuului, evitînd ciocirea în ultima clipă... sărea de parcă ar fi vrut să scape, minat de instinctul lui ancestral și de nostalgia lui pentru fluviul în care se oglîndiseră chipurile strămoșilor lui. Zvicnirile așle rare îl apăsău lui Lică, așa cum ședea pe fotoliu în fața acvariuului sub semnul acelei ohosei ciudate care-l taropise, ca o încercare de a scăpa de toate înșelările, de toate falsurile, de toate curcerile, și asta părea încercarea cea mai dificilă din viața lui de Carassius auratus Linne... Peștele visa astfel Paradisul, paradisul absolut, acolo unde el să poată să se scalde în apele roșii și galbene ale fluviilor în care dilpocea încă umbra celor ce fuseseră înaintea lui...

Sezuse acolo în fața acvariuului, fascinat de micăria peștelui intrînd, parca el înșiși în acvariu, simțîndu-se ca într-un acvariu, imbrăcînd pielea peștelui, ca și cum ar fi putut să facă asta, și zvicnind la fel ca și el, și visînd și el un paradis în care el cobora dintr-o masă luxuoasă, strălucă, cu geantă diplomat în mînă, cu un costum ultraslegant.

Peștele se zburăse toată seara, iar Lică îl tot privea amintindu-și uneori și de discuția cu maestrul, dar numai așa ca niște secvențe, ce erau imediat achimate, înlocuite, eliminate, pînă în final deșoperise de ce-l plăcuse atât de mult peștele... „Lăi, placă acest pește!”, murmurase el, era un pește magnific, fără egal, Ma-

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Peștele lui Mihai Vodă”

rele Pește, un Premiant, așa cum fusese și el în școală, un pește cum nu se mai găsea în nici un acvariu.

„Pe urmă se întîmplase că a doua zi intrînzise de la serviciu, și apoi nu se mai dusesse deloc, dăduse doar telefon... „sînt bolnav, dar n-am certificat!” le zise el, satisfăcut mai ales pentru ceea ce conținea ultima parte... „și chiar zăcuse în pat pînă la vreo zece, după care se sculase — era așa de bine, fusese așa de bine, mersese la mîtușă-sa și făcuse o baie, cumpărase niște cîrșe și nu mai conștinea tot gîndindu-se cît era de bine... nu era nici măcar coadă la complex, ca după-amiaza cînd el țesea de la fabrică.

„Ce-a zis, meșterul... de apl (că lipseze azi, zicînd)!” îl întrebăse el pe Paul la telefon în aceeași zi, seara.

„E supărat pentru ce le-ai spus!...” Și inginerul e supărat: „Asta a înțeles el din tot ce-am discutat noi ieri, „asta?”...unul care-i și-n brigada fabricii, se suie pe scenă și dă exemple. O să vedem noi pînă la urmă, „să vedem cum e cu Făurei!” și era vorba ca și cum i-ar fi dat o pedepă trimîndu-l la Făurei!”

„Să aștepte!” închise Lică telefonul... Să aștepte! adăugase apoi ca pentru sine.

„Și așa se întîmplase și a doua zi, adică nu că ar fi mai întîrziat, nici lui nu-și mai spunea asta, și nici Monică, sezuze în pat pînă pe la zece și se dusesse apoi la canal (era cald ca vara) să se scalde ca pe vremea cînd era copil... Apropoe de ora cînd se băgase iar în pat și privea de acolo peștele, încercările lui de a

scăpa... „păcat, își zise el, păcat că n-are puținta noastră de a scăpa!”, iar cînd venise Monica era acoperit c-un cearșaf și explicase: „Mă doare țesutul!”

„Să chemăm un doctor!”, se îngrijorase ea. „A, nu, nu... e o crîză doar, cred că va trece, poate chiar o să mă duc la servici!”

Ea îl făcuse un ceai, „ceaiul fierbinte e bun pentru orice!”, și-l așlase să-l bea cît mai fierbinte ca să-și fiadă efectul.

Zilele următoare însă fuseseră aproape la fel și după alte câteva îl desfăcuseră contractul de muncă. Apelase atunci la Sandu care în cele din urmă îl găise un post de magazioner la o cantină.

„O să vedem pînă la urmă, zisea și Sandu... O să vedem!... Dacă țî-ag spune că ai făcut o prostie nu m-ai crede. Poate așa însă!”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

„Lă vedea parca pe Mancaș la pauza de prinz chemîndu-l și zicîndu-i: „Măi, băiete!” și apoi: „pauză și iar... mă, băiete!” cum e, mă, înșurat, him?” „Da Lică văzuse că nu asta voiesc să spună meșterul — și asta era neobșednă de clar, fiindcă se întîmplase, trecutul, trecuse, avusesse loc, în vreme ce viitorul...”

doina sterescu

Străjer de aripi

Adolescentul e străjer de aripi.

Și e un gard cu ghimpi — această ceață: să strînge gîtul străzii meleu-ncremenite. Peșeaua singerie de vînt vreu s-o păștrez, ea veșnic mi se-nșiruje în cale.

Incepe deci o vîrstă abăstărie.

Lumini în glob de ceață coboară, ning din turn, împodobesc tuneluri de arbori verzi, electric luminați în creștet, ca acvarii.

Și parcă vād, deodată, casa lumii

cînd, dîndărîtul lumului, răsare ochiul pierit și glasul cîl bătrîn.

Să văd iar năruirea de ceață, nedorită, de aripi, cită vreme nu șluseam că vîlurile calde, nebănuite de-nalte, eu le-aruncam, mai crud ca neștința, acestul aer. Vînt c-o ochiu-n căerăon sur l

1965

Piele-de-copil

Să facem ca în basmul copilăriei strănu,

Întîi se-aruncă pielea copilului în foc. Se iese-apoi din lăcări — ușor, ca din cojoc. Altfel — ajungi prin vreme un singur, trufăz cranu.

O, dacă mă bătrîna e mîntea decît trupul, mi-a sufletul prea tînr, mai tînr decît toata. Vreau să-mi găseac, iubire, prin tine, țigru, lupul din timpul meu, stăpînit peste singurătate.

Și toată pielea strînsă, de-nelapciuna-amară, păștrează ca-ntr-un săpet, un prim obraz fragil.

Ca pielea drăcoasă de nuc în primăvară în brațul tău, iubire, a pielea de copil.

Mîntea comine, trupul cu sufletul, să-nvie — la fel, monede scumpe și țără de trufie, fucînd, în palma vîjei curate, ca-ntr-o iia. Un dor fără veșmînt prin vîste să-mi adie l

Nu crede în semne...

Înaintea dimineții o fugit în lăcua kma, semn c-o să te vād și astăzi. E un semn, întotdeauna.

Dar mi-ai rupt din lume glasul, ca o sabie din teacă,

și acum prin munții lumii sînt o pașite din teacă, săracă.

Ploaia liniștește cerul, pune-n părul meu o vîraj,

Pomii își întind un număr, aplecate-n crengi în coajă.

Cîntă-o melodie clară, trilu-i luminează-n noapte.

Să-mi întorc spre tine fața. (Și cuvintele spre fapte)

Ce faci tu acum, cu trupul tău imens cuprins de spaime l

Da-vei drumul păsărilor crude mîni să te delatime l

Să dormim... să scriem vîlă... să visăm „desmărginare”...

Cu pupila-n vis greoaie mă vezi și pe mine-n zore l

teatru

O comparație

Iată că la scurtă vreme avem posibilitatea să comparăm două momente ale aceleiași piese, una pe o scenă din provincie, alta în capitală. Că respectiva piesă, Emigranții de Mihail, reprezintă un prilej autentic de revizuire teatrală nu mai trebuie să dovedim. Imbușurator este faptul că între spectacolul lui Al. Colpaeci de la Oradea (despre care am scris și cel de la Teatrul Mic semnat de Mircea Daniliuc (de care ne ocupăm acum) rivalitatea nu e deloc simulată. Față de primul, lectura regizurală a celui de-al doilea se face în cu totul alt registru. Colpaeci sculpta cu grijă textul dramaturgului polonez, accentuîndu-i opozițiile și luminiindu-i semnificațiile. Lectura sa era una artistică, caracterizată prin subtilitate. Daniliuc, dimpotrivă, realizează la propriu atmosfera insalubră, de văgăună existențială, în care are loc drama. Cele două personaje sînt mai puțin diferențiate iar actorii nu lasă deloc impresia că interpretează două ipostaze simbolice de umanitate (Intellectualul și Brutul). Ei joacă oameni, oameni în carne și oase. În acest sens, naturalismul lui Colpaeci era unul parodic, în timp ce viziunea lui Daniliuc este apăsătoare realistă. În prima parte, în spectacolul de la Teatrul Mic, evoluția lui Mișcă Popescu întîrzie să devină convingătoare. Mai multe sugestii ale textului sînt irrosite în beneficiul acumulării unei exasperări cenșurii. Din momentul intruperii circuitului electric însă, odată cu preumblarea fantomatică a

Intellectualului înarmat cu a lumbară, simultan cu comenșul incendiuului și al crimei, intervine un accent doctorescian, surprinzător intuit de regizor. Tensiunea de pe scenă se exprima acum în alți termeni, descrierea mizeriei amenșădă fîrtează mediocrității. O subită iluminare îl pune pentru o clipă pe XX (Bruta) în cunoștință de desbînul său. Aceasta se petrece sub preștinca a ceea ce el resimțea pînă atunci ca o tortură, consideratule filozofice ale Intellectualului. De altfel, interpretat de Ștefan Iordache, Intellectualul e altceva decît un țîper somatic etern. El este tentativa cu neputnță de contracarare a omului (fie și plebeu) de a-și răspunde concret la întrebările ultime ale vieții. În acest rol Ștefan Iordache este (ca altădată) Raskolnikov, legaturile dintre el și defecțiul tovarăș de emigrație nemişfînd simplită interdependență (și opoziție totodată) socială și con-pătrimire. Spectacolul de la Oradea se încheie cu interogația adresată de Intellectual sieși și publicului. Spectacolul de la Teatrul Mic se încheie cu hohotul aceluiași personaj. Ambele conduc la concluzia interesantă că idei și afecte pot exprima pe rînd aceleași sens profund, ca egală forță emoțională, ba chiar că unele sînt luate drept celelalte de către un artist în vreme ce colegul său în alt punct al demonstrației, întreprinde exact aceiași lucru.

Marius Robescu

film

Suferințele tinărului Werther

Spectatorul care se duce la cinema, înțelegînd să vadă povești romantice și peisaje ca în cărțile poștale ilustrate, care simte nevoia să „compilamească” alături de personaje căzute în suferință, va avea prilejul să găsească tot ce își dorește în filmul lui Egon Günther, fără să mai vorbim de faptul că va fi convins că asistă la un act de dreptate față de cultură; din păcate, nu va ști mai mult despre Goethe, despre Romanticism sau despre Werther, decît știa înainte de a fi vîzînd filmul.

Marius Robescu

un băiețel simpatice o fată bună care alege cu greu calea datoriilor; siguranța de sine pe care o sugera Goethe și mai tîrziu Thomas Mann în romanul Lotte la Weimar, lipsește dintre trăsăturile personajului pentru că nu cumva, astfel, să ne devină antiplăcut.

Nicolae Mateescu

televiziune

Fereastra

Cine sînt candidații noștri? Aceste întrebări televizive i-a căutat răspunsurile, folosînd mijloacele ei specifice, cu deplină responsabilitate prezentîndu-ne nu aște candidații ai unei circumșcripții electorale, ci oameni care, prin viața și munca lor exemplară, exprimă vîntul nostru de încredere. Am rețîntit astfel prezentarea Viorelei Harnagea, primărită într-o comună (Muntenii de jos) apropiată de Vaslui, între altele interviuată de Ecaterina Opru care apoi l-a, și dramatizat în piesa el „Interviu”. Alternarea planurilor în care Viorela Harnagea interpreta propriul ei rol cu cele în care era „Jucată” de Mariana Mișuț pe scena „Giuleștiului” a creat o senzație de autenticitate rareori de văzută pe micul ecran. Impotrivă despartărilor firești ce au înțut de interpretarea situației! Am spus, astfel, fără a-i fi gînj pe „interpreții” că autenticitatea personajului a fost mult mai apropiată de înțimile noastre de telespectatori, decît scenariul pur și simplu care a lipsit de data asta. Ideea, întîmplătoare sau nu, de a alterna prim planurile reale cu cele de „spectacol”, a provocat un real sentiment de autenticitate a ceea ce urma să fie demonstrat conform genericului. Cine sînt candidații noștri? Aceasta era o întrebare care, prin imagine, depășea un răspuns local — localizat — oriunde dintre noi, privind ascultînd, sîntem proprii noștri candidați!

Nicolae Mateescu

Există de săptămîni, de luni chiar, un serial de simbată — Stan și Bran, pe scurt, cum am auzit, — care este departe de a se adresa numai prietenilor noștri, copii. Există în fiecare episod un echivoc care face din un Stan un conte de Paddington cîrula o simpatie fereastră l-a ghilotinat memoria și există un Bran, cîrula nici o fereastră nu-l poate ghilotina un prieten. Faptul că Bran, într-un număr singur episod, l-a ascultat și servit pe Stan, este excepțional. Cu alte cuvînturi, prietenia adevărată trece dincolo de accidentele absolut întîmplătoare ale unei ferestre care se închide imediat ce este ridicată, înlocuindu-ne memoria, ale unei ferestre pentru care prietenii nu înseamnă nimic mai mult decît dovada să de existență.

Iulian Neacșu

Efigia din scrisori

avem la Bălcescu epistolularul avantajul spontaneității în limitele necesității.

Am cules din corpus-ul de corespondență editat de G. Zane (Opere, subtitlu: Ed. Academiei, Buc., 1964), câteva date care de sine se ofereau orândorî sub astfel de titluri:

O ETICA A PRIETENIEI. Vrem să discutăm aici noțiunea unei convingeri: imperativul transcendenței prin prietenie a situaționalului și evenimentialului.

OMUL POLITIC ȘI POEZIA. Descoperim la el oprimă pentru un tip special de poezie și o dezicere de un altu Poetă. În accepția viului grad al epocii, va fi fost ceea ce nu intră în sfera de cercuțu, nu ar fi fapt, el un preluțiu al lui: în-

FRAGMATISMUL ȘI SĂRĂRIE. Bălcescu lucra în prezent în înțepătoria ideologică a primului său victor. Pozițiile atitudinale față de temporalitate ale lui Bălcescu sînt cele ale unui mesianic pragmatist.

Tot în raza pacifitului dihotomii: visare-făptuire stă atîta lui Bălcescu de a întocmi și un fel de filosofie geografică: «Oricît mă voi scuti via tot la ce te-am zis, că moldovenilor le place mai mult spoliata în țară, iar românii n-avem acia.»

FIINTĂ-INSPRE-MAMĂ. Undeva, în cîmpul acelu întimității care cuprinde implicite pre-afirmații, predicative ale unui scriitor și care poartă în mîna de mîna înțepătoria de materiu al natalului (national) gemenăză de parca din depărtarea exiliului patria celor mulți trebuia să-i apară lui Bălcescu cu o mamă unică, numai a lui, în ea. Chipul duos și solitudinar al mamei lui trece asupra patriei lui adîstă atunci în-un imens (politice) simțar, ca o Mater dolorosa răpărită de gîta mîmă-mea, singură, bătrînă, bolnavă... (scr. 59), «atît de necăjită» (scr. 151). Bălcescu se găsea la unul din capetele tragice traectorii a exiliului; la celălalt capăt se găsea patria cu mîmă-mea. Orîndu-mă vom afla distincțiile de-a lungul corespondenței referențe la mîmă și mama ca în exemplul următor, unde mamei și țării i se mai asociază semnificativ și primăvara: «în primăvară, adică în aprilie, se vrea să însoțesc pe soră-mea pînă la hotarul țării, ca să văd într-același vreme și pe mîmă-mea» (scr. 177). Din unele referențe apar ca un putea reconstitui un imn epistolar, scris alt de neretoric, dar atît de tensionat: «Biața mîmă-mea, singura dragoste și adorare a mea, e așa nenorocită. Totdeauna am sacrificat-o datorită mele cătră țeară. De zece ani de cînd o miț fac să sufere pe dinău, care nu poate găsi mițingere în convicții puterice ca ale noastre. Imaginea mîmă-mii, bătrînă, bolnavă, nenoro-

cită, ea care e așa de bună, care a jertfit alina pentru noi și care acum suferă alina, e nenecitat înaintea ochilor mei... După această simță imagine înaintea feței-mei și ză-i să nu-i necăstească bătrînetea și viața ei cea virtuoasă» (scr. 62). Interesant și conform afirmațiilor de mai sus e că primele sentimente adoratori față de mamă li vin revoluționarului în exil, în afara natalului. Parcă ar recăscăte, la același nivel predicative, mai puțin manifest, că nu el ar fi luptat cu, el, în mîmă lui. Formula noastră fiintă-inspre-mamă nu face decît să configureze că Bălcescu era o existentă sensată către mamă și că maternal se confundă, dincolo de fixitatea cuvintelor scrise, cu natalul. Amîndouă, sensu și conținuțu, se petreceau în cadrul sus-numitului nivel, mai puțin, fixitat, cu mîmă.

Canțitativ, istoria acestei sensări este imensă în cultura universală: în evul de mijloc, de exemplu, ea a luat chiar formele unei devoțiuni colective. Sau, conjugarea natal-matern e de observat mai aproape de Bălcescu și aproximativ contemporan cu el, în scrierile lui Hölderlin către mama lui, poet cu o altă structură decît a lui Bălcescu, dar cu un identic sentiment că patria, cînd nu este țară, cum e etimologic, este sigur mamă. Întoarcerea în patrie egala la amîndu cu restabilirea contactului cu mîmă.

Fiind de o desătare minimă, hilare și distractive, poeziile liric-sentimentale (căci ele sînt cu precăz) puteau fi prefăcute într-un ris între prieteni: «Am auzit că un potop de poezii (...) v-a să pădăit. Cîi să fi dorit să vii lîngă tine ca să te cîm și să te comentăm împreună. Vesele și risul m-ar veni cu această cetate» (scr. 20). Care ce să-i fi înveselit pe Bălcescu dacă nu asurătatea lor ludică în opoziție cu serozitatea lui, pentru că alimnieri nu ezită să aprecieze poezia gravității istorice. Nu-l îndeamnă el pe Alecsandri să scrie o poemă epică asupra «epicului» Decel de către romani? Sau, surprinzător, nu își afirmă el intenția de a scrie o poemă istorică despre Mihai Viteazul? Intim eliva termenii duali: poezia-poema, liric-epicostoricul, asadar opoziția sentimental-han-istorie. Ba, mai mult, putem descrie altă aserensă termenii duali în legătură cu un topos al romanticism european: al poetului bărbit de sus. E vorba de a scrierilor destinată lui Alecsandri, unde Bălcescu încercînd o existență care se demoraliză, la transcrie unul din foarte rarele îndurări ironice. Hoarță pentru Bălcescu arondașă era am fel de poezii a plămîntului acceptat cu păpăuș, iar poezii (Poemul) pe vremea aceea cum ar fi putut accepta încredințat acesta? «Tu, Băle, poezul cel mai poetic, tu care zbura pe fanțeze în spațiile nemărginite și mult împodohite ale imaginației; tu care pînă acum ai trăit în lumea imensă și a ideilor; tu care ai avut în gîta de gîta de gîta, atît de materială! Să te faci ce? ... amășă! O profanitate! Ce cădere grozavă!» (scr. 22). Nu e scrisă prea multe neau-

BĂLCESCU Ulei de Florin Niculău.

te care să medieze între extreme: poezia, celul, inima și ideile — într-un cuvînt celestul poetului — contrastau net cu arendășia, pămîntul cu păpăuși, borescul, starea prozai-materială — adică ferestritatea nepoetului. Este chiar structura romantică a poeziei.

Oare cum devine (dacă devine) structura istoric literatură? Oare devine o cuvînt sau literatură și istoricul sînt coesențiale? Dacă-i așa înseamnă că există tragicitate, liricitate, comicitate etc. și în afara literaturii, interiorizate în insuși faptul istoric. Cît timp acesta nu e dat încă ultimei, un scriitor o Voeș, îi poate provoca și vechia deplasare într-unul din respectivele genuri de drept literar; actual nu e simplu și nici la îndemna oricui, ci numai acelu scriitor care sînt vocele istoric, care «sînt» în istorie nucleu virtuos de literatură. În privința asta lucrurile sînt mai profunde și de neschematizat. Nu am greș, credem, dacă scrierile lui Bălcescu le-am situa undeva pe traiecul care duce dinspre istorie înspre literatură, între pragma și literaritate. Situația e legitimă dacă ne gîndim că nu-merosele fapte, întâmplări, evenimente istorice etc. tangente destinului lui Bălcescu și transfigurate epistolar își declară aderența și la literatură și la contextul epocii. De asemeni, distanțarea în timp sporește și ea literatură; timpurile originare se confundă cu poezia însăși și perspectiva înducește creștea mîntuilor. Cere și că scrierile lui Bălcescu dacă nu vor fi avut «savore» a cărei absență l-o reproșa Ion Ghica, ele de-a în început s-o aibă. Se poate ca «savore» să se solidifice doar ca incipientă și pentru sensibilitatea vitioasă. Noi am constat-o acum.

Dan Arsenie

Linii pentru un portret

despre Bălcescu s-a scris, s-a scris, a se putea spune destul, pe întinsul unui secol și mai bine — ce ne desparte de el și de epoca sa. S-a scris în spiritul nevoii de inteligență, meru reclamate.

Dacă am încerca să fixăm înșă reper — potrivit cărora «mitul Bălcescu» a putut fi resuscitat, ar fi greu de găsit altele, decît acelea pe care le-a propus însuși calendarul istoric. Bălcescu n-a fost, cu alte cuvinte, un subiect de campanie pentru scrii.

Dialogul cu istoria, cu fapțuritorii ei, are pentru noi, — astăzi — o accepție mai largă. El nu se realizează plenar — exclusiv — pe calea eruditiei, numai prin intermediul unui limbaj de specialitate.

Intervene cîteodată, cu maximă eficiență — arta cu varietatea modalităților ei plastice, ale artei scrișului, bucurîndu-se deopotrivă de libertate inspirată.

În ce privește literatura, rezonanța unui nume, cum este acela al lui Bălcescu n-a putut fi așa indiferentă cîndele dintre cele mai distințate: de la Eminescu la Călinescu — a scris despre el un Ion Barbu, un Perpessiciu, un Ion Paș, I. Vinea, Camil Petrescu.

Cînd Alecsandri scria, în 1832, Nicolae Bălcescu în Moldova, el realiza una dintre cele mai vibrante epoci — din cele s-au scris în epocă — despre merele revoluționar.

Exemplul lui Bălcescu nu se stersese încă, din amintirea contemporanilor săi — cînd Odobescu la rîndu-i încerca să descrie ceva indefinit în fond, poate o comună care se reslăsa în impactul și proces de elaborare-creator-operă: prin prima lucrări capitale a marului istoric, pe care tocmă o tipărea: Istoria românilor supți Mihail Viteazul... Era un prim pas de detasare față de un confrate, un gest de interpretare.

Se întîmplă, așa cum va observa mai tîrziu un mare gazetar ca talentele să coexistie în același cîndel, astfel încît poetul să se fi asimilat — în aceste vremuri tulburi și de indifereță — cu gazetarul care urmla coloanele «Timpului». Cuvintele de proslăvită adresate celui mai elegant, vin să perpetueze ideea de luntă, într-un moment cînd, desigur, avea totuși să izbîndească. Și dacă acei care l-au comentat pe vîrșitul Eminescu — așa cum observă Perpessiciu — n-au roștit aproape nimic despre vîrșirea literară a jurnalismului său, dîră și-a spusă neobșărit un procedeu eminescian, utilizat cu desăvîrșit artă în articolul Bălcescu și omăsi să: incizia operată de vehemențu său pămînt în epidemia trădătorilor de libertate.

Consecvent admirator al spiritelor polivalente, Eminescu delușete laururile distincte ale personalității revoluționarului schînd, din unghiu și de vedere, un triptic bălcescian: «scrierilor fauritoru de limbă entuziasmat profet...» de care însă generația sa se instrăinase în chin dureros.

Tempul, în raport cu evoluția noastră istorică, a conlucrat — proiectînd pe fundalul fiecărei epoci imaginea acelu Bălcescu, dîră în cel utilizat, care i se potrivea mai bine. Cu alte cuvinte, toate generațiile — de intelectuali — care s-au succedat vremii sale, au comunicat altfel cu spiritul său, dîndu-ne, de fiecare dată, măsura noii dimensiuni a valorii genului său, măsura noii dimensiuni a valorii genului său, măsura noii dimensiuni a valorii genului său.

Dacă între articolele de gazetărie și cele de publicistică, închinăte lui Bălcescu de cîtiva importanți scriitori interbelici — din care am citat mai sus — ne-am oprit la unul semnat de Ion Vinea, astăzi — poate — pentru că în activitatea publicistică a acestui mare gazetar, portretul este specia cultivată cu un talent leșit din comun.

Vinea a lăsat, de altfel, pe acelu solide, chipurile unor contemporani realmente valoroși (și peste timp, astăzi), din varietate serie de activitate: Gheorghe Marinescu, Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, N.D. Cocoi, Maria Tănase, Victor Brauner, Tudor Arghezi... Spunem altădată că dînoce de limitele stricte ale profesiunii căreia îi aparține modelul său, și pe care zălmătu le traversează — doar — cu o aparentă nonsolanță, portretele implică ceva înfîmțat mai important, ceva care lîne de elice, de morală, de o categorică afirmare a unui punct de vedere politic. Este — de alimnieri — un adevăr cert faptul că, scriind despre marile figuri, chiar la anumite date comemorative sau aniversare, el nu face operă calendaristic-gazetărească ci folosește prilejul pentru a-și afirma propriile principii.

Doar aparent, dînoce de prezent, pe cărări bătute de alții, Vinea se încumetă să-l găsească pe Bălcescu într-un moment complicat al istoriei noastre. În anul 1922 (cînd se împlinesc 50 de ani de la moartea lui Avram Iancu și mai bine de o sută de ani de la nastera lui Bălcescu).

Intitulat: Pe vremea lui Bălcescu și Avram Iancu — foloțului lui Vinea s-ar subtitra mai propriu: între evocare și portret (și s-ar potrivea mai fericiți respective) formule, pentru că, destul de stringenți în construcție, potuți surprînde epoca de planuri ample, în miscarea evenimentelor) și cu succinctă expunere de motive care duc la izbînda revoluției, cu invocarea faptelor care frînează mersul ei spre desăvîrșire, toate acestea apar a surprinde, sub un fasciclu de lumină, rezistența și perspicacitatea revoluționaru-

rului, pentru a restabili revoluția. Punctarea evenimentelor, meru prin raportare la faptele lui Bălcescu, devine o modalitate de conturare a personalității acestuia.

Un jurnalist poate scrie oricum despre trecut, îl poate aduce în plină actualitate, tălmăcind deschis mesajul istoric; el recurge, din infinite posibilități, la propria modalitate de citire a istoriei. Pentru Vinea este — poate — mai semnificativ să tălmăcescă sensul unui afirmat, cum a fost aceea din scrisoarea către Ion Ghica: «Bălcescu în avîntările minții lui cuprinse de surescîntarea secolului romantic, afirma, fără resicțieri, această asemănare: «poporul nostru al capitalei (...) trebuie să stii, fără haterie, că a întrecut demnitatele Europei, el este și pe parizienu, într-o frază a hiperbolismului revoluționar, [conține] V.I. — ce nu-i împiedică pe omul de stat, calculator și perspicace, care era N. Bălcescu, să desălușiască peste cîteva rînduri: «noi ac gămim lui Solomon Paș, a înțerece înțimțimă». Acest înțimțimă, inspirat despre oamniți mari ai trecutului, este o menire scriitoricească, o îndrăzneală de artist. În calitate de gazetar, Vinea a redeschis numeroase «procese» istorice, reactualizîndu-le. Bălcescu este unul dintre ele.

Oricît de stranie ar putea să apară prezența, în contextul aceluor pagini, a unor nume (Eminescu-Vinea), dincolo de un dat comun — înțimțimă ca poet pe teroțu jurnalisticii — se regăsește implicit, la cel din urmă, ideea cuprinsă și în articolul lui Eminescu: gloria sacralificată de posteritate. Precum la poetul Epigoniilor, există pentru Vinea o treaptă de la care înălțime poate «lumina» un Bălcescu, dezauliere pe care impregurările momentului o reclamă în constința semenilor. Și ca să folosim propuneri cuprinse în suflul său nu poșează — doar — talentul, ci — deopotrivă — în mîntea sa, lușește și lumina datoriei față de sutele de mii de ochi care sînt atințese privirile avide asupra coloanelor de tipar — rezumînd frămînturile epocii. Pentru că, într-însele, aflăm și geneza poeziei sale.

Portretistica lui Vinea, cu o intimă ierarhie, cîm modalitate moral-spirituală, el selectează clasic, cînd portret moral sau psihologic, înțerece cu mult, în frumusețe și pertinente, granțele unei jurnalistică care supraviețuiește o singură zi. Topind în chipurile pe care le-a zugrăvit simțiri și culori — sensibilitate sa de «democrație» — el demonștră că, în mîntea sa, un «articol», chiar dacă trăiește doar 24 de ore, poate fi o capodoperă.

Bălcescu, prin pana lui Vinea, dovedește că portretul considerat gen (într-un mod «atemporal»), devine factor activ, în sens publicistic, al unui moment istoric agitat din datele reale ale fizionomiei moral-spirituale, el selectează spre a recompuce un chip dorit într-un sens înedit: «Printre bănuțele lui cer și scîlțipărea la toate răspînlile, se strania lucrul, să plimbi cîteva elipe stafia răzvrătului nestăpînit și fără țînă [...]».

Nu gășiti cumva a provocare în reamintirea aia de potrivnică stăruie actuală (vezi cîteva de 1922) a palidă figură de obsedat al unui ideal care-l luminează din înțimțimă. Vinea sa e un roman de strădîni și de înalț eroism. A avut însuși de meditații și de om de acțiune. [...] Puterea de iluzie și de ideal a sufletului său poetic și pătrînderea analitică a gîndirii sale profetice s-au strădăit pînă la epuizare [...] Cînd însă pîrea pierdut el face demersuri de diplomat, întreprinderi de războinic și cerețării de scriitor și istoric [...] toate se împleteșc în activitatea lui aglă și perseverență, pînă la ultimul suspin al pămîntului său belnavi, la Palermo, în 1832».

Vinea sesiza ceea ce, adeseori, întîm fără a descrie, că o existență neobșănită — cum a fost aceea a lui Bălcescu — n-ar putea fi decît portret reconstituit artistic în afara genului amplu al prozei. Pentru că gîndul său, exprimat simplu «Vinea sa e un roman exemplar de strădîni și de înalț eroism, nu e o frază comună, ci exprimarea unei opțiuni scriitoricești.

Și dacă un confrate din aceeași generație, unul dintre cei mai înzestrați romancieri interbelici — Camil Petrescu — avea să abordeze, în teatru, precum și în proza de largă respirație, figura lui Bălcescu, faptul vine, de astă dată, ca o confirmare a unui eroz comun, în raport cu o epocă, față de unul dintre cei mai exemplari oameni ai ei...

Drept mărturie a faptului că Vinea rămînea un admirator al lui Bălcescu, și să adnotare la portretul acestuia din 1922 — adăugată acum, în 1941 — cînd la dispariția lui Iorga arată că marile istoric, prin opera lui, cultivase constituția noastră pierdută, ne făcuse să ne amintim «de noi însine»: «Și a fost pe acest drum, continuator romanticului și sublimului Bălcescu, pe care acum citiva luni, un imbecil universitar, hulmăcî de a putere temporară, îl tratase de traiantrason.

Dar trupul plînd a lui Bălcescu nu și-a putut urma sufletul, acul suflet dinamizat de a chemare exiraordinară».

Constanțina Brezu

A apărut ALMANAHUL SATELOR, 1978

Menționăm din sumarul său bogat: «Satul românesc... spre cuminele civilizării satului»... «Din omnia anuți 1977...» «marșe 1977, 21, 22, 23...» o mare catastrofă naturală, dar și un mare examen de voință pentru poporul român... «Amplă acțiune de urbi-orbi în celulele celulelor de lăudă de asil pentru a dezlega o enigmă veche de 4 miliarde de ani...» «Nu, omnia nu e amenințată de suprapopulare!»

Constantin C. Giurescu

În ziua de 11 noiembrie a moare (fulgerătoare a smuls de la masa sa de lucru, la mare vîrstă de peste a jumătate de veac, pe un mare istoric al poporului nostru — CONSTANTIN C. GIURESCU, decedat deosebit, în orașul Iași, în cetatea din București, membru titular al Academiei Republicii Socialiste România.

Vestea a fost surprinzătoare deoarece profesorul, deși împlinise recent vîrsta de 76 de ani, nu dădea semne de obosescă, era în deplinătatea forțelor sale fizice, înțelecțuale, mereu grăbit, mereu preocupat de scrierile sale.

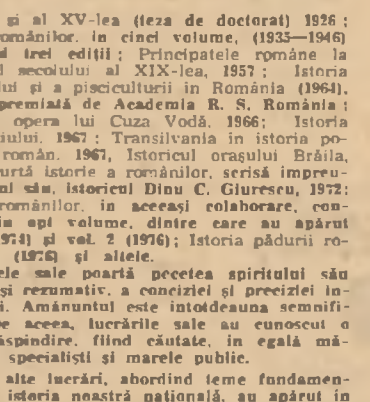
Doi cu a mare putere de muncă și cu o mare dragoste față de istoria propriului său popor, enosecul nostru savant lăsa în urmă o operă întinsă și complexă, care cuprinde peste 300 de volume de monografii, sinteze, cursuri, studii, eseuri, recenzii dedicate istoriei românilor de pretutindeni și din toate timpurile.

Născut la Focșani, la 12 decembrie 1901, ca fiu al istoricului Constantin Giurescu, își începe activitatea științifică de timpuriu, în 1919. A beneficiat de îndrumări ale lui I. I. Ștefănescu, Vasile Parvan, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Demostene Russo, al căror discipol a fost, precum și de cele ale propriului său părinte, Constantin Giurescu, nu mai puțin ilustru. De la el a deprins pașunea cercetării și respectul față de adevărul istoric. De asemenea, școlă română de la Paris l-a familiarizat cu specificul științei istorice franceze, lărgindu-i mult orizontul de specialist.

La numai 26 de ani ocupă catedra de istoria românilor de la Facultatea de litere și filozofie a Universității din București, unde multe generații de studenți li vor admira la cursuri și seminarii documentarea exhaustivă, riguroasa metodei, precizia informației, dragostea față de trecutul neamului nostru.

Ca cercetător, a încercat să cuprindă în sintetice sale întreaga istorie a poporului român, abordînd o tematică extrem de variată, cuprînzînd domenii dintre cele mai diferite: istorie economică, relații sociale, trecutul unor provincii și localități, clase, instituții sociale, partide politice, personalități, știință, tehnică, cultură, relații cu alte state, toate aceste strădăni culminînd cu istoria românilor în amplă lucrare de sinteză care a cunoscut mult succes.

Dintre lucrările sale menționăm: Contribuții la studiul marilor dregători în secolele al

XIV-lea și al XV-lea (teza de doctorat) 1926; Istoria românilor, în cinci volume, (1932-1946) ediția a treia; Principalele române la începutul secolului al XIX-lea, 1957; Istoria pescuitului și a pisciculturii în România (1964), lucrare premiată de Academia R. S. România; Vinea și opera lui Cuză Vodă, 1968; Istoria Bucureștilor, 1967; Transilvania în istoria poporului român, 1967, Istoricul orașului Brașu, 1968; Scutur istoric a românilor, scriș impresionant cu fiul său, istoricul Dinu C. Giurescu, 1972; Istoria românilor, în aceeași colaborare, coteșă, școlă română de la Paris l-a familiarizat cu specificul științei istorice franceze, lărgindu-i mult orizontul de specialist.

Sinteticele sale poartă pecetea spiritului său selectiv și rezumativ, a conciziei și preciziei informației. Amănunțel este întotdeauna semnificativ. De aceea, lucrările sale au cunoscut o largă răspîndire, fiind cîntate, în egală măsură, de specialiști și de marile publice.

Multe alte lucrări, abordînd teme fundamentale din istoria noastră națională, au apărut în limbi de largă circulație precum și în alte limbi, printre care și japoneza.

A avut legături strîne în lumea științifică internațională, făcînd cunoscute peste hotare specificul, locul și rolul românilor în istoria universală.

Acum, pînă sa neobșănit, s-a oprit. Opera sa va ocupa însă un loc de frunte în istoriografia românească dintotdeauna.

Constantin Vlăduț

G. Călinescu și contemporanii săi

cu greu de apărut mai tîrziu. Pretinșele lui observări și științifice sînt impozabile și susținute. Observații se pot face și mendatiunea a un proces înloc în orice operă buizită pe informație. Dar inadverțențele cronologice observate de el sînt în capul lui doar... Evident, Cantemir nu antecipează pe Montesquieu (putem adăuga că și în cartea lui La Croix din 1891) Ești general observat în construcție potuți surprînde epoca de planuri ample, în miscarea evenimentelor) și cu succinctă expunere de motive care duc la izbînda revoluției, cu invocarea faptelor care frînează mersul ei spre desăvîrșire, toate acestea apar a surprinde, sub un fasciclu de lumină, rezistența și perspicacitatea revoluționaru-

Istoria literaturii l-a îmbunătățit prezentarea, dar în 1947 l-a recomandat profesor la Facultatea de litere din Iași.

Nicolae Cartojan nu l-a recomandat pe G. Călinescu în 1941 la catedra de Istoria literaturii române vechi de la Facultatea de litere din Iași unde Consiliul profesional îl desemnase la 13 septembrie 1941 suplinitor. Cînd acest Cartojan, scrie Călinescu lui Rosetti la 30 octombrie: «Se arță îndignat de situația mea și lîm face acum, cu atîtă metodă, mizerii! Nu e specialist în «veche»?... Aceasta, fire oricît de paradoxal, a fost specialitatea mea pînă în 1931. Ca paleograful, am fost trimis de la Arhive la Roma, pe studii la Propaganda fide, lăudate de Iorga, Carlo Tagliavini, citate de D. Russo etc. Nu sînt lingvist, dar nici Cartojan nu e. Sînt un comparatist care pot duce criteriul estetice și în cultura veche...» Cartojan recomanda pe asistentul său Dan Simonescu spre indignarea lui Călinescu: «...Atitudinea celui de lăudă de mine, detestabilă. Să fie preferat un asistent unui conferențiar? Să cumuleze D.S. trei func-

Serban Cioculescu dovedește chiar talent, de a anume speță. Metoda e insinuanta, revenirea în desen la aceeași idee, structura în toate formele, printre lungi digresiuni, între acestea și mai tîrziu. Cartea se organizează topografic pe marginea documentelor și toate caracterele esențiale ale omului Caragiale sînt atinse ușor, fixate în ace, propuse ochiului interior». Cioculescu nu a fost mulțumit de modul în care era privit și scrie împotriva Istoriei literaturii române un articol în ziarul Vinea (1 septembrie 1927). Din unele referențe apar ca un putea reconstitui un imn epistolar, scris alt de neretoric, dar atît de tensionat: «Biața mîmă-mea, singura dragoste și adorare a mea, e așa nenorocită. Totdeauna am sacrificat-o datorită mele cătră țeară. De zece ani de cînd o miț fac să sufere pe dinău, care nu poate găsi mițingere în convicții puterice ca ale noastre. Imaginea mîmă-mii, bătrînă, bolnavă, nenoro-

Urmare din pag. 1

